

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25.02.2014, sp. zn. 32 Cdo 2368/2013, ECLI:CZ:NS:2014:32.CDO.2368.2013.1

Číslo: 72/2014

Právní věta:

Procesním nástupcem účastníka, jenž ztratil způsobilost být účastníkem řízení až po pravomocném skončení odvolacího řízení, leč v době, kdy ještě neuplynula lhůta k podání dovolání, je bez dalšího jeho právní nástupce, jenž podal dovolání; rozhodnutí podle § 107 o. s. ř. se nevydává.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 25.02.2014

Spisová značka: 32 Cdo 2368/2013

Číslo rozhodnutí: 72

Číslo sešitu: 7

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Dokazování, Účastníci řízení, Vady řízení

Předpisy: § 107 o. s. ř.

§ 132 o. s. ř.

§ 157 odst. 2 o. s. ř.

§ 213 odst. 2 o. s. ř.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

V souzené věci se žalobkyně domáhala (po částečném zpětvzetí žaloby) zaplacení částky 550 436 Kč se zákonným úrokem z prodlení, a to z titulu práva na cenu prací, které provedla pro žalovanou (pro její právní předchůdkyni M., spol. s r. o.) na základě její objednávky na akci „Optimalizace trati Stříbro - Planá u Mariánských lázní - žst. Milíkov - nástupiště“. Provedení prací měla kontrolovat a potvrzovat společnost G., s. r. o., jako subdodavatel žalované na této akci (dále též jen „subdodavatel“).

Žalovaná založila svou procesní obranu na tvrzení, že její subdodavatel potřeboval využít mechanizace žalobkyně k provádění díla, protože však nebyl pro žalobkyni známým subjektem, bylo dohodnuto, že subdodavatel objedná mechanizaci „přes žalovanou“. Následně však došlo k praxi, že subdodavatel objednával mechanizaci přímo u žalobkyně. Cenu provedených prací žalobkyně vyúčtovala žalované a ta ji přeúčtovala subdodavateli. Z původně zažalované částky však subdodavatel žalované uhradil pouze částku 144 342 Kč s odůvodněním, že žalobkyně vyúčtovala výkony v takovém množství, které rozsah díla značně převýšily.

K r a j s k ý s o u d v Hradci Králové rozsudkem ze dne 12. 8. 2011, ve znění opravného usnesení ze dne 4. 4. 2013, řízení v rozsahu částečného zpětvzetí žaloby stran částky 144 342 Kč zastavil a rozhodl o vrácení části zaplaceného soudního poplatku žalobkyni (výroky pod body I a II), žalobu o zaplacení částky 550 436 Kč s úrokem z prodlení zamítl (výrok pod bodem III) a uložil žalobkyni povinnost k náhradě nákladů řízení žalované a státu (výroky pod body IV a V).

Soud prvního stupně provedl dokazování daňovými doklady, jimiž žalobkyně vyúčtovala žalované práci stroji KOMATSU, CAT a JCB, a záznamy o provozu těchto strojů potvrzenými M. U., dále daňovými doklady, jimiž žalobkyně vyúčtovala žalované dopravu, a záznamy o provozu vozidla pořízenými řidičem, dále daňovými doklady, jimiž žalovaná přeúčtovala takto vyúčtované práce společnosti G., s. r. o., dopisem ze dne 15. 4. 2009, jímž tato společnost odmítla proplatit fakturu č. 010800391 ve výši 458 804,50 Kč a z faktury 010800424 částku 91 629 Kč, objednávkami č. 24/08 ze dne 1. 9. 2008 a č. 38/08 ze dne 17. 9. 2008, jimiž společnost G., s. r. o., objednala u žalované stroje s údajem o ceně v hodinové sazbě, a dopisem ze dne 6. 2. 2009, jímž tato společnost informovala žalobkyni o tom, že odmítá proplatit ve shora uvedeném rozsahu faktury, jimiž jí žalovaná přeúčtovala práce. Dále soud prvního stupně vyslechl jednatele žalobkyně M. J. a jako svědky V. N., jednatele společnosti G., s. r. o., a M. U.

Soud prvního stupně zdůraznil, že aby mohla být žaloba shledána důvodnou, musela být mezi účastníky uzavřena smlouva o dílo obsahující minimálně ujednání o předmětu díla a o ceně. Písemná forma takové smlouvy předepsána není, bylo však na žalobkyni, aby prokázala, že k uzavření smlouvy o dílo mezi ní a žalovanou v ústní formě došlo a jaký byl její obsah alespoň v esenciálních náležitostech. Soud prvního stupně uzavřel, že se předloženými listinami a výpověďmi účastníka a svědků uzavření smlouvy o dílo prokázat nepodařilo. Dovedil zároveň, že žalobě nelze vyhovět ani z titulu bezdůvodného obohacení, neboť práce nebyly prováděny pro žalovanou, ale pro společnost G., s. r. o., a žalovaná se na úkor žalobkyně neobohatila ani tím, že by jí žalobkyní provedené práce tato společnost uhradila.

V r c h n í s o u d v Praze k odvolání žalobkyně rozsudkem ze dne 30. 5. 2012 rozsudek soudu prvního stupně změnil ve výroku pod bodem III tak, že žalované uložil zaplatit žalobkyni částku 401 864 Kč se zákonným úrokem z prodlení, a ve zbytku co do částky 148 572 Kč s úrokem z prodlení jej ve výroku pod bodem III potvrdil. Současně rozsudek soudu prvního stupně změnil ve výrociích o nákladech řízení před soudem prvního stupně pod body IV a V a rozhodl o nákladech odvolacího řízení.

Odvolací soud zopakoval dokazování objednávkami č. 38/08 a č. 459, z nichž zjistil, že subdodavatel žalované G., s. r. o., objednávkou č. 38/08 ze dne 17. 9. 2008 objednal u žalované mechanizaci od firmy V., a to od 4. 9. 2008 traktobagr v ceně 650 Kč/hod, průběžně, na 4. 9. 2008 otočný bagr v ceně 1000 Kč/hod, 1x MIKO, 1x Valcano Tatra v ceně 550 Kč/hod a na 16. 9. 2008 Tatru v ceně 550 Kč/hod na místo určené žst. Milíkov. Objednávka obsahuje údaj, že kontaktní osobou je M. U. a že faktury mají být zasílány na adresu provozovny subdodavatele. Objednávkou č. 459 ze dne 10. 10. 2008 žalovaná objednala u žalobkyně dopravu na dobu neurčitou na akci „nástupiště Milíkov“ a žalobkyně objednávkou dne 22. 10. 2008 bez výhrad potvrdila otiskem razítka společnosti a nečitelným podpisem.

Odvolací soud dovedl, s odkazem též na další zjištěné skutečnosti, které vyplynuly zejména z výpovědí svědků, že mezi účastníky byla uzavřena smlouva způsobem upraveným v ustanovení § 275 odst. 4 obč. zák. Zdůraznil význam nikým nezpochybněné dohody mezi žalobkyní, žalovanou a jejím subdodavatelem, podle níž subdodavatel vznesl požadavek na poskytnutí stavební mechanizace a souvisejících prací u žalované a ta v postavení objednatele uplatnila shodný požadavek u žalobkyně, která po provedení prací podle dohody požadovala zaplacení u žalované a ta shodný požadavek k zaplacení přenesla na svého subdodavatele, přičemž později byla zavedena praxe, že objednávky

uplatňoval subdodavatel u žalobkyně přímo a fakturace probíhala podle počáteční dohody; osobou, která práce objednávala, kontrolovala a potvrzovala, byl stavbyvedoucí subdodavatele M. U. K oprávnění této osoby objednávat a potvrzovat za společnost G., s. r. o., provedení a rozsah prací odvolací soud argumentoval ustanovením § 15 obch. zák. S uvedenou dohodou podle jeho přesvědčení korespondují obě zmíněné objednávky, z nichž první obsahuje požadavek subdodavatele na konkrétní stroje žalované, dobu a navrhovanou cenu za hodinu práce a druhou žalovaná u žalobkyně objednala obecně dopravu na dobu neurčitou. Odvolací soud dospěl k závěru, že žalobkyni bylo známo, jaké činnosti má provádět a za jakou cenu, když její fakturace odpovídala v objednávce uvedeným cenám. Žalobkyně práce, jejichž provedení i rozsah potvrdil stavbyvedoucí subdodavatele, řádně provedla a předala, splnila tak svou povinnost provést dílo a vzniklo jí právo na zaplacení. Odlišnou situaci odvolací soud shledal toliko u prací, které nebyly potvrzeny stavbyvedoucím subdodavatele, nýbrž pouze řidiči žalobkyně, vyúčtovaných daňovými doklady č. 28010381 a 28010403 (jednalo se o dopravu) na částky 135 482 Kč a 13 090 Kč, tj. celkem ve výši 148 572 Kč. V tomto rozsahu splnění podmínek pro vznik práva na zaplacení nedovodil.

Poté, co rozsudek odvolacího soudu nabyt dne 3. 8. 2012 právní moci, žalovaná M., spol. s r. o., v důsledku fúze sloučením se společností G., spol. s r. o., zapsanou v obchodním rejstříku vedeném Městským soudem v Praze v oddíle C, vložka 4528, na niž přešlo jmění žalované, zanikla ke dni výmazu z obchodního rejstříku (srov. § 68 odst. 1, větu první, obch. zák.), tj. ke dni 27. 8. 2012, a společnost G., spol. s r. o., se vzhledem k ustanovení § 107 odst. 3 o. s. ř. stala procesním nástupcem původní žalované.

Tato společnost pak dovoláním podaným dne 3. 10. 2012 napadla rozsudek odvolacího soudu v té části výroku pod bodem I, jíž byl co do částky 401 864 Kč s úrokem z prodlení změněn rozsudek soudu prvního stupně ve výroku pod bodem III a žalobkyni tato částka přisouzena, shledávajíc dovolání přípustným podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř., ve znění účinném do 31. 12. 2012, a důvodným v rovině všech zákonem stanovených dovolacích důvodů (§ 241a odst. 2 písm. a/ a b/ a odst. 3 o. s. ř.), namítajíc, že řízení je postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci a vychází ze skutkového zjištění, které nemá podle obsahu spisu v podstatné části oporu v provedeném dokazování.

Dovolatelka zdůrazňuje, že oproti dohodě, podle níž tu měly být vždy dva právní vztahy, činila společnost G., s. r. o., objednávky přímo vůči žalobkyni a ta přímo žalobkyni potvrzovala provedení jednotlivých výkonů. Skutečnost, že žalobkyně akceptovala objednávku třetí strany a pro tuto třetí stranu práce prováděla a třetí straně předávala, nemůže podle přesvědčení dovolatelky zakládat její povinnost takové práce hradit. Dovolatelka tudíž zpochybňuje právní závěr odvolacího soudu o uzavření smlouvy mezi ní a žalobkyní ve smyslu ustanovení § 275 odst. 4 obch. zák., neboť neučinila ofertu, kterou by mohla žalobkyně konkludentně akceptovat. Namítá, že závěr o oprávnění M. U. činit objednávky jménem společnosti G., s. r. o., nemá oporu v provedeném dokazování, a argumentuje, že podle odvolacího soudu ostatně činil M. U. objednávky jménem uvedené společnosti, nikoliv jménem dovolatelky, smlouva podle ustanovení § 275 odst. 4 obch. zák. by tak byla uzavřena mezi žalobkyní a touto společností.

Dovolatelka vytýká odvolacímu soudu, že v rozporu s ustanovením § 213 odst. 2 o. s. ř. a judikaturou dovolacího soudu dospěl k jinému skutkovému zjištění než soud prvního stupně, aniž zopakoval důkazy výpověďmi svědků, z nichž podle odůvodnění svého rozhodnutí rovněž vycházel, a aniž tuto důkazní redukci vysvětlil. Má též za to, že pokud odvolací soud provedl důkaz stručným sdělením obsahu listiny, nepostupoval v souladu s ustanovením § 129 o. s. ř.

Dále dovolatelka namítá, že odvolací soud se vůbec nezabýval její obranou, podle níž žalobkyně výkony, které jsou předmětem žaloby, vůbec neprovedla.

Dovolatelka navrhuje, aby Nejvyšší soud rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

Žalovaná se ve svém vyjádření ztotožnila se závěry odvolacího soudu a navrhla, aby Nejvyšší soud dovolání zamítl. Poukázala na to, že dovolatelka proplatila několik faktur (i po podání žaloby), které vznikaly a byly podloženy stejným jednáním jako faktury, jejichž úhrada je předmětem tohoto sporu, své povinnosti opakovaně plnila a nezpochybňovala uzavřenou dohodu až do chvíle, kdy se ukázala být nevýhodnou. Subdodavatel nemá prostředky na zaplacení provedeného díla a dovolatelka se snaží přenést ztrátu na žalobkyni.

N e j v y š š í s o u d rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Se zřetelem k době vydání rozsudku odvolacího soudu se uplatní pro dovolací řízení - v souladu s bodem 7. článku II., části první, přechodných ustanovení zákona č. 404/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony - občanský soudní řád ve znění účinném do 31. 12. 2012.

Vzhledem k tomu, že k právnímu nástupnictví na straně žalované došlo po skončení odvolacího řízení (poté, co rozhodnutí odvolacího soudu nabylo právní moci), avšak před tím, než bylo (podáním dovolání) zahájeno dovolací řízení, rozhodnutí podle ustanovení § 107 o. s. ř. se nevydává, neboť není splněna podmínka, aby právní nástupnictví nastalo v průběhu dovolacího řízení (srov. shodně Drápal, L., Bureš, J. a kol. Občanský soudní řád II. § 201 až 376. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1965). Procesním nástupcem účastníka, jenž ztratil způsobilost být účastníkem řízení až po pravomocném skončení odvolacího řízení, leč v době, kdy ještě neuplynula lhůta k podání dovolání, je (za předpokladu, že povaha věci umožňuje pokračovat v řízení) bez dalšího jeho právního nástupce (§ 107 odst. 2, 3 o. s. ř.), jenž podal dovolání.

Po zjištění, že dovolání bylo podáno ve lhůtě stanovené v § 240 odst. 1 o. s. ř. oprávněnou osobou (srov. závěry v předchozím odstavci), při splnění podmínek povinného zastoupení předepsaných ustanovením § 241 o. s. ř., Nejvyšší soud dovodil, že dovolání je přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř., neboť směřuje proti té části výroku rozsudku odvolacího soudu, jíž bylo změněno rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé.

Nejvyšší soud tedy přezkoumal napadené rozhodnutí z hlediska uplatněných dovolacích důvodů, jsa jimi v zásadě vázán, včetně toho, jak je dovolatelka obsahově vymezila (srov. § 242 odst. 3, větu první, o. s. ř.), a dospěl k závěru, že dovolání je důvodné.

Především je třeba přisvědčit dovolatelce, že odvolací soud zatížil řízení vadou, jež mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.

Odvolací soud není vázán skutkovým stavem, jak jej zjistil soud prvního stupně (§ 213 odst. 1 o. s. ř.), dospěje-li však k závěru, že tento skutkový stav neobstojí a je třeba jej změnit či doplnit, musí tak učinit způsobem předepsaným v ustanovení § 213 o. s. ř. Má-li za to, že je možné z dosud provedených důkazů dospět k jinému skutkovému zjištění, než které učinil soud prvního stupně, musí tyto důkazy zopakovat (srov. § 213 odst. 2 o. s. ř.). To platí ve světle ustálené rozhodovací praxe v každém případě tam, kde skutková zjištění soudu prvního stupně vycházejí z výpovědí účastníků řízení a svědků (k tomu srov. v bližším např. rozsudek bývalého Nejvyššího soudu uveřejněný pod číslem [64/1966](#) Sbírky rozhodnutí a sdělení soudů ČSSR, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2000, sp. zn. [20 Cdo 1546/99](#), uveřejněný v časopise Soudní judikatura, sešit č. 1, ročník 2001, pod číslem 11, a nález Ústavního soudu ze dne 29. 5. 2000, sp. zn. [IV. ÚS 275/98](#), uveřejněný pod číslem

79/2000 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu).

Dospěl-li tedy odvolací soud k odlišným (práve opačným) skutkovým závěrům oproti soudu prvního stupně v otázce, zda žalobkyně unesla důkazní břemeno stran skutečností opodstatňujících závěr o existenci závazkového vztahu, z něhož má pocházet uplatněné právo, aniž zopakoval důkaz výslechem jednatele žalobkyně a výslechem svědků, postupoval v rozporu s ustanovením § 213 odst. 2 o. s. ř. Porušení stanoveného postupu při zjišťování skutkového stavu věci, zejména při dokazování, může mít vždy za následek nesprávná skutková zjištění a tedy též nesprávné rozhodnutí ve věci. Napadené rozhodnutí tedy nemůže již z tohoto důvodu obstát, neboť dovolací důvod stanovený v § 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř., jehož prostřednictvím lze namítat, že řízení je postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, byl uplatněn po právu.

Odvolací soud v této souvislosti zatížil řízení též další vadou, která může mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci a k níž dovolací soud v případě přípustnosti dovolání přihlíží z úřední povinnosti, i když nebyla dovoláním uplatněna (§ 242 odst. 3, věta druhá, o. s. ř.), neboť nedostal důsledně povinnosti, jež mu ukládá ustanovení § 211 ve spojení s § 132 o. s. ř., hodnotit každý důkaz jednotlivě a všechny důkazy v jejich vzájemné souvislosti a přihlížet přitom pečlivě ke všemu, co vyšlo v řízení najevo (popřípadě povinnosti vyplývající z § 211 ve spojení s § 157 odst. 2, věty první, o. s. ř., uvést v odůvodnění rozsudku, o které důkazy opřel svá skutková zjištění a jakými úvahami se při hodnocení důkazů řídil).

Námítku, že důkaz listinami odvolací soud neprovedl zákonným způsobem, Nejvyšší soud neshledal relevantní. Ve své rozhodovací praxi se totiž přiklání k názoru, že důkaz listinou s ohledem na jeho povahu není třeba opakovat (srov. závěry rozsudku ze dne 31. 8. 2000, sp. zn. [20 Cdo 1546/99](#), uveřejněného v časopise Soudní judikatura, sešit č. 1, ročník 2001, pod číslem 11, a shodně např. rozsudky ze dne 6. 12. 2005, sp. zn. [26 Cdo 938/2005](#), ze dne 6. 6. 2006, sp. zn. [26 Cdo 228/2005](#), ze dne 27. 2. 2008, sp. zn. [26 Cdo 2363/2006](#), ze dne 27. 5. 2009, sp. zn. [28 Cdo 2401/2008](#), ze dne 15. 12. 2009, sp. zn. [23 Cdo 3345/2009](#), a ze dne 25. 1. 2012, sp. zn. [25 Cdo 5157/2009](#), které jsou, stejně jako ostatní rozhodnutí Nejvyššího soudu zde citovaná, veřejnosti dostupná na jeho webových stránkách).

Přisvědčit nelze ani námitce dovolatelky, že odvolací soud opomenul tu část její procesní obrany, podle níž žalobkyně předmětné výkony neprovedla. Odvolací soud uzavřel, že žalobkyně práce řádně provedla a předala, přičemž vycházel ze zjištění, že provedení i rozsah prací potvrdil stavbyvedoucí subdodavatele.

V situaci, kdy byl skutkový stav věci, na němž je založeno napadené rozhodnutí, zjištěn procesně nekorektním způsobem, by bylo nadbytečné a tudíž procesně nevhodné zkoumat, zda má či nikoliv tento skutkový stav oporu ve výsledcích provedeného dokazování.

Ze stejných příčin je předčasné přezkoumávat správnost právního posouzení, jež z takto vadně zjištěného skutkového stavu věci vychází. Nejvyšší soud k této otázce - v zájmu hospodárnosti průběhu dalšího řízení - stručně konstatuje alespoň tolik, že skutkový stav věci, jak byl odvolacím soudem zjištěn a v napadeném rozhodnutí vylíčen, skutečně neumožňuje, jak důvodně namítá dovolatelka, takové právní posouzení, podle něhož konkludentním jednáním upraveným v ustanovení § 275 odst. 4 obch. zák. žalobkyně uzavřela smlouvu s dovolatelkou. Skutkové zjištění o tom, že práce u žalobkyně objednala dovolatelka, totiž ve skutkovém stavu věci zjištěném odvolacím soudem obsaženo není. Závěr o oprávnění stavbyvedoucího M. U. činit objednávky jménem společnosti G., s. r. o., je pro posouzení této otázky sám o sobě bezcenným a písemná objednávka učiněná dovolatelkou (č. 459 z 10. 10. 2008) se týká právě jen dopravy, cenu za niž odvolací soud žalobkyni nepřiznal a rozhodnutí o ceně dopravy předmětem dovolacího přezkumu není.

Protože rozsudek odvolacího soudu není v dovoláním napadeném měnicím výroku o věci samé z uvedených důvodů správný, Nejvyšší soud jej bez nařízení jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.) v tomto výroku zrušil (§ 243b odst. 2, část věty za středníkem, o. s. ř.), spolu se závislými výroky o nákladech řízení před soudy obou stupňů (§ 242 odst. 2 písm. b/ o. s. ř.), a věc v tomto rozsahu podle ustanovení § 243b odst. 3, věty první, o. s. ř. vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.